

Jarosław A. Sobkowiak

Od Redakcji

Studia Theologica Varsaviensia 50/1, 11-14

2012

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OD REDAKCJI

W poprzednim numerze pisma podjęliśmy temat szeroko pojętej misji Kościoła. Stanowił on swoisty fundament, mający na celu uświadomienie kierunku działalności ewangelizacyjnej Kościoła. W prezentowanym numerze – zgodnie z zapowiedzią – pragniemy podjąć problematykę nowej ewangelizacji w kontekście nowego ateizmu. W przygotowaniu materiałów przyświecała nam idea pełniejszego otwarcia na przesłanie Synodu Biskupów poświęconego nowej ewangelizacji, który zbiegnie się czasowo z oddaniem do rąk Państwa niniejszego numeru.

Partię artykułów otwiera refleksja poświęcona problematyce ateizmu jako formie negocjowania Boga. Ateizm nie jest zjawiskiem nowym, jednak jako poważniejszy nurt intelektualny pojawił się dopiero w nowożytności. Szczególny wpływ na jego powstanie miały poboczne nurty takie jak sceptycyzm i empiryzm. Jednak nie sposób mówić dzisiaj o ateizmie odwołując się do tradycyjnego podziału na ateizm teoretyczny i praktyczny. Nie wyczerpuje on bowiem złożoności zagadnienia. Próbę nowej systematyzacji zjawiska ateizmu proponuje w swoim artykule ks. Maciej Bała. Czym jest jednak nowy ateizm? Czy jest rzeczywiście nowym nurtem, czy raczej nowym atakiem na religię? I konsekwentnie, czym powinna być nowa ewangelizacja – nowym intelektualnym odparciem zarzutów, czy też dostrzeżeniem głębokich przemian, jakie zaszły na gruncie antropologii i kultury? Może zatem należałoby zarzucić ideę doskonałego projektu, otwierając się bardziej na koncepcję

współpracy człowieka z Bogiem w dziele przetwarzania świata (ks. Janusz Królikowski). Drugim kluczowym pojęciem obok ateizmu jest niewiara. Oznacza ona w najogólniejszym sensie zanik postaw wiary na obszarach wcześniej schryścianizowanych. Niewiara jest zatem jakąś radykalną formą zerwania. Wszystkie momenty zerwania rozpatrywane w perspektywie historycznej mają jednak wspólny mianownik – człowieka w jego kontekście kulturowym. Miarą zaś odnowy jest niezmiennie osoba Jezusa Chrystusa (ks. Roman Kuligowski). Kolejnym elementem procesu nowego ateizmu jest zanik wartości ogólnoludzkich. Nie jest możliwe pełne zrozumienie tego procesu bez wskazania nowych arcopagów. Wśród nich na pierwsze miejsce wysuwa się kontekst kulturowy (ks. Ignacy Bokwa). Stanowi on jeden z wielu kontekstów nowej ewangelizacji. Ich przywołanie jest niecodziwnym elementem opisu nowego świata, w którym zakony muszą na nowo dokonać przystosowanej odnowy (Jarosław A. Sobkowiak MIC). Współcześnie zauważa się coraz bardziej odejście od opisu świata rzeczywistego na rzecz wyboru określonej narracji. W tym kontekście szczególną formą narracji człowieka współczesnego jest sakrament pokuty. Opisuje on bowiem zagubienie człowieka nie tylko w aspekcie socjologicznym, ale przede wszystkim próbuje go umieścić w nowym kontekście nadziei i miłosierdzia Bożego (Andrzej Derdziuk OFMCap). Co kryje się zatem pod pojęciem nowej ewangelizacji? Najprościej można odpowiedzieć: różnorodność postępowania i jedność przesłania. Niezmiennność Ewangelii domaga się jednak zauważenia faktu, że zmienia się człowiek. Szczególnie mocno zauważa się te zmiany na gruncie młodego pokolenia. Charakteryzuje się ono między innymi *mentalnością w przebudowie, impasem decyzyjnym oraz brakiem jasnego modelu małżeństwa i rodziny*. Temu pokoleniu nie można już proponować Boga potrzeby czy konieczności. *Człowiek nasycony* może otworzyć się na *Boga jako możliwość* (ks. Krzysztof Pawlina). Poważne wyzwanie jakim jest niewiara i ateizm dotyka również prawosławie i protestantyzm. W refleksji Cerkwi Prawosławnej to, co jawi się jako szczególnie istotne, to fakt, że człowiek nie chce już wierzyć człowiekowi. Jak zatem doprowadzić go do Boga? Może nie drogą wnikania się w zmienne koncepcje świata i człowieka, ale raczej

drogą nowego otwarcia na Tradycję (ks. Adam Misijuk). Z ewangelickiego punktu widzenia proponuje się releksję koncepcji śmierci Boga. Potrzeba bowiem odwagi, by zgodzić się na tę śmierć. Nie oznacza ona oczywiście śmierci Boga Jezusa Chrystusa, ale boga naszych wyobrażeń, konstruowanego i dopasowywanego do mentalności współczesnej (Dariusz Bruncz).

W części *Varia* proponujemy kontynuację zasadniczego zagadnienia poszerzając nieco jego kontekst. W pierwszym artykule postawiono fundamentalne dla ewangelizacji pytanie o skuteczność przepowiadania Apostołów. Próby odpowiedzi na te poszukiwania dokonano odwołując się do propozycji św. Tomasza z Akwinu i bł. Johna H. Newmana. Wspólna okazuje się dla nich idea „wywyższenia” apostoła. To wywyższenie dokonuje się jednak w kontekście krzyża Jezusa Chrystusa (Mateusz Przanowski OP). Dobra Nowina jest zawsze odpowiedzią na najgłębsze pragnienie człowieka. Tym pragnieniem jest osiągnięcie doskonałego szczęścia. Przez Wcielenie i Odkupienie człowiek zostaje jakby przeprowadzony z płaszczyzny szczęścia przyrodzonego na płaszczyznę nadprzyrodzonego (Karolina Ćwik). Czy jednak ów podział na przyrodzone i nadprzyrodzone nie jest wyłącznie odbiciem pewnych konstrukcji teologicznych? W powyższym kontekście szczególnie cenne jest pojęcie łaski. To w niej wybrzmiewa najpełniej różnica pomiędzy teologią wschodnią i zachodnią. Tradycja prawosławna nie zna bowiem pojęcia nadprzyrodzonego jako czegoś dodanego do natury człowieka. Łaska jest *wspólnaturalna z naturą*. Jeśli używa się pojęcia nadprzyrodzonego, to tylko po to, by jeszcze pełniej ukazać naturę pierwszego człowieka. Uczestnictwo w życiu Boga jest bowiem w teologii wschodniej darem nieodłącznym od samej natury ludzkiej.

Wśród recenzji najwięcej znajdziemy tych, które poświęcone są pozycjom z szeroko pojętej liturgiki. Dział otwiera omawiany przez ks. Andrzeja Sylwanowicza XI tom *Opera omnia* Josepha Ratzingera *Teologia liturgii*. KUL zdecydował się na wydanie tej pozycji jako pierwszej w tłumaczeniu na język polski, niedwuznacznie tym samym wskazując, jaką uwagę przywiązuje obecny Papież do liturgii w dziele ewangelizacyjnym Kościoła. Natomiast ks. Jan Decyk przybliży po-

zycję autorstwa ks. Piotra Waleńdzika, omawiającą wkład kardynała Stefana Wyszyńskiego w reformę liturgii Soboru Watykańskiego II. Trzecia recenzja, autorstwa ks. Krzysztofa Filipowicza, jest niejako reminiscencją zakończonego już Roku Kapłańskiego i dotyczy analiz ks. Pawła Cieślaka, poświęconych teologii prezbiteratu w świetle *Pontyfikatu Rzymskiego*. Ks. Franciszek Mickiewicz SAC przybliżył jedną z ważniejszych współcześnie pozycji biblijnych, dotyczących *Listu do Rzymian*, autorstwa Romano Penna. W niniejszym numerze nie mogło zabraknąć recenzji dotyczącej istotnych problemów współczesności: religii, kultury, sekularyzacji. Andrzej Morka OP zaznajamia czytelników z ważkim dziełem czeskiego teologa T. Halika, którego tytuł jest już wielce wymowny: *Przenikanie światów. Z życia pięciu wielkich religii*. Kolejna recenzja, dotycząca szeroko rozumianej teologii rzeczy stworzonych, jest autorstwa ks. Krzysztofa Kietlińskiego. Recenzent przybliżył pozycję – interesująca zbieżność, biorąc pod uwagę narodowość omawianego tu i w powyższej recenzji autora – czeskiego ekonomisty, Tomáša Sedláčka, który wskazuje potrzebę powrotu do ekonomii jako nauki o solidnych fundamentach etycznych.

Zwieńczeniem numeru pozostaje tradycyjnie Kronika Wydziału Teologicznego UKSW za okres lipiec–grudzień 2011 r., a której to zredagowania podjęli się Małgorzata Madej i Wojciech Kluj OMI.

Jarosław A. Sobkowiak MIC